

EXPUNERE DE MOTIVE

I. PREAMBUL

- (i) **Rațiunea reglementării.** Prezenta propunere legislativă are ca obiect modificarea Legii nr. 287/2009 privind Codul civil (în continuare „*Codul civil*”), în sensul reglementării diferite a efectelor juridice ale divorțului asupra numelor purtate de cei doi foști soți.
- (ii) La ora actuală, legislația în vigoare prevede trei posibilități cu privire la alegerea numelui de familie în contextul divorțului: (i) fie se revine la numele purtat înainte de căsătorie, (ii) fie există un consens cu privire la numele ce urmează a fi păstrat după divorț, (iii) fie, în lipsa consimțământului unuia dintre soți, celălalt soț justifică un interes legitim, temeinic de a păstra numele obținut în timpul căsătoriei.
- (iii) Din această perspectivă, în situația în care unul dintre soți dorește să păstreze numele dobândit în timpul căsătoriei, însă celălalt soț se împotrivește, primului îi revine sarcina de a proba acele motive temeinice care justifică menținerea numelui dobândit, urmând ca instanța de judecată, analizând temeinicia probatoriului relativ fie la un interes legitim serios, fie la interesul superior al copilului, să admită sau nu o astfel de cerere.
- (iv) În aceste condiții, avem convingerea că actuala reglementare nu ține cont de o serie de realități sociale care ar trebui să permită foștilor soți să își păstreze oricare dintre nume, respectiv cel dobândit prin prisma căsătoriei sau cel avut înainte de căsătorie, fără a fi necesar consimțământul celuilalt soț.
- (v) Rațiunile care justifică această reglementare sunt multiple, în contextul în care păstrarea numelui dobândit în timpul căsătoriei după divorț reprezintă o problemă circumscrisă **drepturilor fundamentale ale omului și, inerent, de autonomia personal a fiecărui cetățean.** În primul rând, potrivit principiului constituțional al respectării vieții private și al demnității umane, fiecare individ are dreptul să își construiască și să își protejeze propria identitate, numele fiind un element esențial al acestei identități, astfel încât libertatea de a-l păstra nu poate fi condiționată de acordul unei terțe persoane, chiar dacă aceasta este fostul soț.
- Mai mult, **dreptul la nume** este consacrat în legislația civilă ca atribut al persoanei fizice, iar acesta nu poate fi restrâns decât prin lege și numai în situații excepționale. Din aceste motive, a solicita consimțământul fostului soț pentru păstrarea numelui ar însemna transferarea unui drept

strict personal în sfera voinței altcuiva, ceea ce contravine principiului inalienabilității drepturilor personal nepatrimoniale.

De asemenea, din perspectiva **principiului securității juridice**, persoana care și-a exercitat drepturile și și-a construit cariera, reputația profesională sau relațiile sociale sub un anumit nume trebuie să aibă posibilitatea de a-l menține, pentru a evita confuziile sau prejudiciile rezultate dintr-o schimbare forțată. În plus, în cazul în care există copii rezultați din căsătorie, menținerea aceluiași nume de familie poate răspunde interesului superior al minorului, asigurând coerență și stabilitate în raporturile familiale și sociale și simplificând acele situații în care părintele divorțat ce nu a putut să își mențină numele de familie din timpul căsătoriei trebuie să demonstreze în fața autorităților și instituțiilor publice legătura de familie cu minorul ce poartă numele celui alt părinte.

Prin urmare, propunerea legislativă are ca scop modificarea legislației civile în sensul conformării acesteia la imperativele principiilor de drept și la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului este aceea de a recunoaște fiecărui soț dreptul de a păstra numele dobândit prin căsătorie, indiferent de consimțământul celuilalt, ca expresie a respectului pentru identitatea și libertatea individuală.

II. DIAGNOZĂ

Reglementarea actuală la nivelul Codului civil. La ora actuală, prin raportare la modalitățile de desfășurare a căsătoriei, Codul civil reglementează o serie de prevederi în materia stabilirii numelui purtat de foștii soți după intervenirea divorțului:

Art. 375 alin. (2) Divorțul prin acordul soților poate fi constatat de notarul public și în cazul în care există copii minori născuți din căsătorie, din afara căsătoriei sau adoptați, dacă soții convin asupra tuturor aspectelor referitoare la numele de familie pe care să îl poarte după divorț, exercitarea autorității părintești de către ambii părinți, stabilirea locuinței copiilor după divorț, modalitatea de păstrare a legăturilor personale dintre părintele separat și fiecare dintre copii, precum și stabilirea contribuției părinților la cheltuielile de creștere, educare, învățatură și pregătire profesională a copiilor. Dacă din raportul de anchetă socială rezultă că acordul soților privind exercitarea în comun a autorității părintești sau cel privind stabilirea locuinței copiilor nu este în interesul copilului, sunt aplicabile prevederile art. 376 alin. (5)."

Art. 376 alin. (5) Dispozițiile art. 383 alin. (1) și (3) se aplică în mod corespunzător. Dacă soții nu se înțeleg asupra numelui de familie pe care să îl poarte după divorț ori, în cazul prevăzut la art. 375 alin. (2), asupra exercitării în comun a drepturilor părintești, ofițerul de stare civilă sau, după caz, notarul public emite o dispoziție de respingere a cererii de divorț și îndrumă soții să se adreseze instanței de judecată, potrivit prevederilor art. 374."

Art. 383 (1) La desfacerea căsătoriei prin divorț, soții pot conveni să păstreze numele purtat în timpul căsătoriei. Instanța ia act de această înțelegere prin hotărârea de divorț. (2) Pentru motive temeinice, justificate de interesul unuia dintre soți sau de interesul superior al copilului, instanța poate să încuviințeze ca soții să păstreze numele purtat în timpul căsătoriei, chiar în lipsa unei înțelegeri între ei. (3) Dacă nu a intervenit o înțelegere sau dacă instanța nu a dat încuviințarea, fiecare dintre foștii soți poartă numele dinaintea căsătoriei.

În aceste condiții, consensul soților sau lipsa acestuia cu privire la numele pe care îl vor purta după desfacerea căsătoriei poate determina două consecințe: (i) tipul procedurii de divorț pe care o pot urma și (ii) atitudinea procesuală asumată în cadrul unei cauze judiciare având ca obiect pronunțarea unei hotărâri de divorț.

Astfel, legislația actuală respinge *de plano* posibilitatea de a apela la procedura divorțului în fața ofițerului de stare civilă sau în fața notarului, în măsura în care nu există consens cu privire la numele pe care foștii soți îl vor purta după divorț.

Mai mult, în situația desfacerii căsătoriei prin intermediul unui proces civil, soțul care dorește menținerea numelui dobândit în timpul căsătoriei, fără consimțământul celuilalt soț, trebuie să probeze motivele temeinice care reclamă păstrarea acestui nume.

Din această perspectivă, apreciem că la ora actuală, unul dintre cele mai importante elemente de identificare a persoanei, numele, nu poate depinde de consimțământul celuilalt soț.

Reglementare în alte state membre ale Uniunii Europene. Multe state europene au asigurat cadrul normativ necesar în vederea oferirii posibilității soțului să își păstreze numele dobândit în timpul căsătoriei, fără a necesita acordul celuilalt soț. În acest sens, exemplificăm următoarele:

Germania: Conform Codului civil german (*Bürgerliches Gesetzbuch – BGB*), numele de familie comun ales la căsătorie rămâne neschimbat prin efectul divorțului. Cu alte cuvinte, după divorț, fiecare fost soț își menține automat numele purtat în timpul căsătoriei, iar schimbarea numelui este doar o opțiune, iar nu o obligație¹. Astfel, soțul nu poate să îi ceară celuilalt să renunțe la numele de familie comun după divorț, legea stipulând explicit că partenerul al cărui nume a devenit numele de familie în căsătorie nu poate pretinde celuilalt să renunțe la acel nume. Dacă un fost soț dorește totuși să revină la numele anterior, are posibilitatea de a realiza o declarație de schimbare a numelui la oficiul de stare civilă, neexistând însă vreo cerință de consimțământ din partea celuilalt pentru păstrarea numelui².

Polonia: Legislația poloneză statuează un mecanism suplu și unilateral: Codul familiei și tutelei din Polonia prevede că, în termen de trei luni de la rămânerea definitivă a hotărârii de divorț, fostul

¹ Art. 1355 alin. (5) BGB

² https://e-justice.europa.eu/topics/family-matters-inheritance/divorce-and-legal-separation/de_ro#:~:text=3,de%20exemplu%20numele%20de%20familie

soț care și-a schimbat numele la căsătorie poate declara, la ofițerul stării civile, revenirea la numele purtat anterior. Dacă nu face nicio declarație în acest interval, persoana rămâne cu numele dobândit prin căsătorie. Cu alte cuvinte, în Polonia păstrarea numelui de căsătorie este implicită, fostul soț neavând nevoie de acordul celuilalt soț, cel dintâi fiind doar nevoit să notifice dacă vrea să revină la vechiul nume. Odată termenul de 3 luni expirat, nu se mai poate solicita revenirea la numele anterior pe procedura simplificată, ceea ce evidențiază că legea protejează stabilitatea numelui după divorț și nu impune schimbarea lui decât dacă persoana dorește aceasta³.

- [11] **Olanda:** În Olanda, soțul divorțat are dreptul să folosească numele fostului soț, iar legea oferă celuilalt fost soț doar o cale de excepție pentru a se opune. Conform Codului civil olandez, după divorț fiecare fost soț poate continua să utilizeze numele de familie al celuilalt. Doar dacă există motive serioase și nu au rezultat copii din acea căsătorie, fostul soț se poate adresa instanței pentru a cere ca celălalt să nu-i mai poarte numele⁴. În acest sens, regula generală este libertatea de a păstra numele, iar restricția necesită încuviințarea unei instanțe de judecată și se aplică în situații limitate. Mai mult, prezența copiilor rezultați din căsătorie elimină chiar și această posibilitate de excepție, ceea ce subliniază preocuparea legiuitorului olandez pentru interesele copiilor și dreptul fostului soț de a avea același nume de familie cu aceștia.

- [18] Raportat inclusiv la aceste reglementări europene și ținând cont inclusiv de optica Curții Europene a Drepturilor Omului în materia dreptului la nume după desfăcerea căsătoriei (Spre exemplu, CEDO, secția IV, hotărârea Ünal Tekeli versus Turcia, 16 noiembrie 2004, 29865/96), se impune îmbunătățirea cadrului normativ actual, în sensul eliminării consimțământului soțului necesar pentru ca celălalt soț să își mențină numele dobândit în cadrul căsătoriei.

III. PROGNOZĂ

- [11] În aceste condiții, prezenta propunere legislativă are ca obiect modificarea următoarelor prevederi din Codul civil:

Art. 375 alin. (2) Divorțul prin acordul soților poate fi constatat de notarul public și în cazul în care există copii minori născuți din căsătorie, din afara căsătoriei sau adoptați, dacă soții convin asupra tuturor aspectelor referitoare la ~~numele de familie pe care să îl poarte după divorț~~, exercitarea autorității părintești de către ambii părinți, stabilirea locuinței copiilor după divorț, modalitatea de păstrare a legăturilor personale dintre părintele separat și fiecare dintre copii, precum și stabilirea contribuției părinților la cheltuielile de creștere, educare, învățatură și pregătire profesională a copiilor. Dacă din

³ https://e-justice.europa.eu/topics/family-matters-inheritance/divorce-and-legal-separation/pl_ro#:~:text=3,de%20exemplu%20numele%20de%20familie

⁴ https://e-justice.europa.eu/topics/family-matters-inheritance/divorce-and-legal-separation/nl_ro#:~:text=numelui%20de%20familie%20al%20fostului,absent%CC%A6a%20copiilor%20na%CC%86scut%CC%A6i%20i%CC%82n%20cadrul

raportul de anchetă socială rezultă că acordul soților privind exercitarea în comun a autorității părintești sau cel privind stabilirea locuinței copiilor nu este în interesul copilului, sunt aplicabile prevederile art. 376 alin. (5).

Modificarea armonizează textul legal în acord cu viziunea propunerii noastre în sensul de a elimina consensul cu privire la nume ca o condiție pentru a urma procedura de desfacere a căsătoriei în fața notarului public sau a ofițerului de stare civilă, accentuând importanța rezolvării acestor tipuri de diferende pe cale amiabilă, notarială.

Aceeași modificare se preconizează și pentru art. 376 alin. (5) Cod civil, în vederea corelării normative:

Art. 376 alin. (5) Dispozițiile art. 383 alin. (1) și (2) se aplică în mod corespunzător. Dacă soții nu se înțeleg asupra numelui de familie pe care să îl poarte după divorț ori, în cazul prevăzut la art. 375 alin. (2), asupra exercitării în comun a drepturilor părintești, ofițerul de stare civilă sau, după caz, notarul public emite o dispoziție de respingere a cererii de divorț și îndrumă soții să se adreseze instanței de judecată, potrivit prevederilor art. 374."

În continuare, în cadrul divorțului solicitat pe cale judiciară, prev. art. 383 Cod civil se vor modifica după cum urmează:

Forma actuală art. 383 Cod civil	Forma propusă art. 383 Cod civil
(1) La desfacerea căsătoriei prin divorț, soții pot conveni să păstreze numele purtat în timpul căsătoriei. Instanța ia act de această înțelegere prin hotărârea de divorț.	(1) La desfacerea căsătoriei prin divorț, fiecare dintre soți poate alege să păstreze numele purtat în timpul căsătoriei sau să revină la numele purtat anterior. Instanța ia act de această manifestare de voință prin hotărârea de divorț.
(2) Pentru motive temeinice, justificate de interesul unuia dintre soți sau de interesul superior al copilului, instanța poate să încuviințeze ca soții să păstreze numele purtat în timpul căsătoriei, chiar în lipsa unei înțelegeri între ei.	(2) Dacă soții nu aleg numele pe care îl vor purta după divorț, fiecare dintre foștii soți va păstra numele purtat în timpul căsătoriei.
(3) Dacă nu a intervenit o înțelegere sau dacă instanța nu a dat încuviințarea, fiecare dintre foștii soți poartă numele dinaintea căsătoriei.	Se elimină

Art. 383 Cod civil reprezintă elementul normativ esențial ce se impune a fi modificat pentru a atinge obiectivul preconizat, în sensul, pe de-o parte, a legiferării faptului că fiecare dintre soți

poate opta pentru păstrarea numelui dobândit în timpul căsătoriei (fără consimțământul celuilalt soț) sau poate opta pentru întoarcerea la numele purtat înainte de căsătorie, iar, pe de altă parte, prin eliminarea condiției consimțământului celuilalt soț pentru păstrarea numelui dobândit în timpul căsătoriei, se renunță la necesitatea de a proba acele motive temeinice care să permită instanței să mențină numele dobândit, în ciuda lipsei acordului celuilalt soț.

În mod corelativ, în ceea ce privește alin. (1) al art. 383 Cod civil, noțiunea de *înțelegere* nu mai are suport legal, fiind înlocuită cu noțiunea de *manifestare de voință* ce semnifică intenția expresă, necondiționată și unilaterală a fiecăruia dintre cei doi soți. În acest sens, se creează inclusiv o trimitere corectă între art. 376 alin. (5) și art. 383 alin. (1) Cod civil.

Nemodificarea art. 41¹ alin. (3) lit. f) din Legea nr. 119/1996 privind actele de stare civilă. Conform art. 41¹ alin. (3) lit. f) din Legea nr. 119/1996 sunt considerate întemeiate cererile de schimbare a numelui pe cale administrativă când fostul soț dorește să poarte numele de familie pe care l-a avut în căsătorie, pentru a avea un nume comun cu copiii, cu consimțământul fostului soț, dat în forma autentică sau în fața ofițerului de stare civilă.

Prevederea invocată are în vedere solicitarea unuia dintre foștii soți de a purta numele de familie pe care l-a dobândit în cadrul căsătoriei, situația premisă fiind reprezentată de existența deja a unui divorț și, implicit, a unei decizii cu privire la reîntoarcerea foștilor soți la numele avute anterior căsătoriei.

Or, reglementarea de față nu face obiectul prezentei propuneri legislative în contextul în care aceasta își menține valabilitatea și urmare a intrării în vigoare a modificărilor propuse, fiind relevantă exclusiv în acele situații în care, deși a existat o manifestare cu privire la numele ce va fi purtat după căsătorie, ulterior, unul dintre soți dorește să se reîntoarcă la numele dobândit în timpul căsătoriei.

IV. CONCLUZII

Pentru toate aceste considerente, se impune recunoașterea expresă a dreptului fiecărui fost soț de a-și păstra numele dobândit în timpul căsătoriei, independent de consimțământul celuilalt. O asemenea reglementare răspunde exigențelor constituționale privind respectarea vieții private și a demnității umane, garantează autonomia individuală și previne conflictele survenite divorțului, protejând totodată stabilitatea raporturilor sociale și familiale.

În plus, printr-o astfel de soluție, legislația națională se aliniază jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului și standardelor europene în materie de drepturi fundamentale, contribuind la modernizarea și echilibrarea dreptului familiei.

*

Având în vedere aceste considerente, vă propunem spre dezbatere și aprobare prezenta propunere legislativă.

În numele inițiatorilor,

Deputată

Pollyanna-Hanellore Hangan

Deputată

Alina-Ștefania Gorghiu

Deputat

Ștefan-Iulian Loxincz

LISTA SEMNĂTURI

Pentru modificarea Legii nr. 287/2009 privind Codul civil

NR.	DEPUTAT/SENATOR	SEMNĂTURĂ	PARTID
1.	COTINE ANANASIU		USR
2	BERESCU MONICA - EICNA		USR
3	PENDROIU VLAD - IOAN		USR
4	ARIAN VIGENER		USR
5.	BUGA DANIEL		USR
6	BULESCU FELIX		USR
7	MORUSSI GEORGE		- USR
8	REILLY JOLLY		USMR
9.	ALEXANDRU MIHAIL NICOLAE		USR
10	VADUVA AMITAIU		7 USR
11	NEACSCU ANDREEA - FIRUTA		PNL
12	BOTEZ MIHAIL - CATALIN		USR
13	Mihail Radu - Nicolae		USR
14	AGIN STOICA		USR
15	Caluce / Ionescu		PNL
16.	MATEI ANETA		ANL
17.	CSEP EVA ANDREA		USMR.
18	Intalnicea Mihaila Elena		PSD
19	DRAGOESCU CECAR		USR
20	Diana Stoica		USR
21	ANAMARIA GAVRILA		- POT
22	Emmanuel Ungureanu		USR
23	AMEI VAROL	MI/NO	

24 TODA IUE

PSD

25 ZISOPOL DRAGOS

MAJORITATE

26 PAUN ANA ERYTHIA IDANA

USR 1

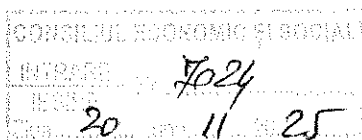
21. VICTORIA STOICU
28 SPATARU SIMONA

PSD
USR

LISTA SEMNĂTURI

L E G E Pentru modificarea Legii nr. 287/2009 privind Codul civil

[illegible]

PARLAMENTUL ROMÂNIEI

Camera Deputaților

Senat

LEGE

Pentru modificarea Legii nr. 287/2009 privind Codul civil

Parlamentul României adoptă prezenta lege

Articol unic. – Legea nr. 287/2009 privind Codul civil, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 505 din 15 iulie 2011, cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. La articolul 375, alineatul (2) se modifică și va avea următorul cuprins:

„(2) Divorțul prin acordul soților poate fi constatat de notarul public și în cazul în care există copii minori născuți din căsătorie, din afara căsătoriei sau adoptați, dacă soții convin asupra tuturor aspectelor referitoare la exercitarea autorității părintești de către ambii părinți, stabilirea locuinței copiilor după divorț, modalitatea de păstrare a legăturilor personale dintre părintele separat și fiecare dintre copii, precum și stabilirea contribuției părinților la cheltuielile de creștere, educare, învățatură și pregătire profesională a copiilor. Dacă din raportul de anchetă socială rezultă că acordul soților privind exercitarea în comun a autorității părintești sau cel privind stabilirea locuinței copiilor nu este în interesul copilului, sunt aplicabile prevederile art. 376 alin. (5).”

2. La articolul 376, alineatul (5) se modifică și va avea următorul cuprins:

„(5) Dispozițiile art. 383 alin. (1) și (2) se aplică în mod corespunzător. Dacă soții nu se înțeleg în cazul prevăzut la art. 375 alin. (2), asupra exercitării în comun a drepturilor părintești, ofițerul de stare civilă sau, după caz, notarul public emite o dispoziție de respingere a cererii de divorț și îndrumă soții să se adreseze instanței de judecată, potrivit prevederilor art. 374.”

3. Articolul 383 se modifică și va avea următorul cuprins:

„(1) La desfacerea căsătoriei prin divorț, fiecare dintre soți poate alege să păstreze numele purtat în timpul căsătoriei sau să revină la numele purtat anterior. Instanța ia act de această manifestare de voință prin hotărârea de divorț.

(2) Dacă soții nu aleg numele pe care îl vor purta după divorț, fiecare dintre foștii soți va păstra numele purtat în timpul căsătoriei.”

Această lege a fost adoptată de Parlamentul României cu respectarea prevederilor art. 75 și ale art. 76 alin (2) din Constituția României, republicată.

PREȘEDINTELE CAMEREI DEPUTAȚILOR

Sorin Mihai GRINDEANU

PREȘEDINTELE SENATULUI

Mircea ABRUDEAN